

Posisjonsnotat om naturbaserte løsninger

Naturbaserte løsninger har vært omdiskutert som begrep, både knyttet til ideen om at naturen skal levere løsninger på menneskeskapt problemer og rundt innholdet i begrepet. Forum for utvikling og miljø (ForUM) mener naturen har viktige funksjoner som er sentrale for vår evne til å bremse klimaendringene, samt tilpasse oss de endringene det allerede er for sent å unngå. Det er likevel avgjørende at naturbaserte løsninger ikke blir sett på som et alternativ til å kutte klimagassutslipp. Naturens bidrag til å møte klimakrisa er først og fremst et supplement til omfattende utslippskutt. Samtidig er det viktig å anerkjenne at naturen ikke først og fremst har en verdi gjennom tjenestene vi får, noe som også bør få følger for posisjonen naturhensyn har. ForUM mener derfor at kun tiltak som tar hensyn til naturen bør omtales som naturbaserte løsninger, mens tiltak som fører til naturødeleggelse ikke bør inngå i en definisjon av naturbaserte løsninger. Et eksempel på dette er såkalt 'greenwashing', hvor man er bekymret for at selskaper, myndigheter og mellomstatlige organisasjoner omdøper sine svært skadelige praksiser til «grønne» praksiser.

ForUM mener tiltak som tilrettelegger for naturens evne til (naturlig) karbonlagring og styrker naturens motstandskraft i møte med tiltagende ekstremvær og som ivaretar naturmangfoldet bør prioriteres. Eksempler på dette er vern av intakt natur, restaurering av forringet natur og reguleringer som gjør bruken av naturen mer bærekraftig. Dette er i sterk kontrast til den ensrettingen av naturtiltak som omfattende treplanting fører til, hvor artsmangfold og egenskaper i skogbunnen går tapt.

Intakt natur er uerstattelig, og i tilbakegang verden over. Gammelskog, myr og korallrev er eksempler på naturtyper i Norge som er viktige naturlige karbonlager, bidrar til motstandsdyktighet mot ekstremvær og er hjem for en rekke arter. Samtidig er dette naturtyper som er sårbare for klimaendringene, nedbygging og forurensning. Norge bør fortsette sine forpliktelser til 30 prosent vern av både landområder og marine områder, men det er avgjørende at vern er effektivt, representativt og gjennomføres i tråd med menneskerettighetene og ILOs kjernekonvensjoner for urfolks rettigheter. Dette innebærer at unntak fra vernebestemmelser ikke bør gjøres, at den mest verdifulle og sjeldne naturen må prioriteres og at vern bør gjennomføres for alle naturtyper og inkluderende dialog om tradisjonell og bærekraftig bruk innenfor vern må gjennomføres.

Der natur allerede er forringet kan restaurering være et nyttig virkemiddel, men det er viktig at restaurering ikke sees som et likeverdig alternativ til vern av intakt natur. Restaurering av blant annet myr og våtområder har hatt god effekt for naturlig karbonlagring og bidratt til at artsmangfoldet har blitt styrket. Sammen med restaurering av forringet natur er bærekraftig bruk av naturen sentralt, særlig er det viktig å begrense særlig skadelig virksomhet som eksempelvis bunnråling og flatehogst. Hensynet til naturen og økosystemene må få en langt mer sentral plass i forvaltningen av areal, også utenfor verneområdene.

Rettferdighetsperspektivet må stå sentralt i prosjekter som har utslippskutt, tilpasning og bærekraftig utvikling som mål, både i Norge og internasjonalt. Hensynet til marginaliserte grupper som urfolk, afroetterkommere og småbønder må ivaretas. Særlig viktig er det at verken vern eller bruk får urimelige konsekvenser for lokalbefolkning som i generasjoner har forvaltet naturen på en bærekraftig måte, samtidig som de opplever alvorlige konsekvenser av klimaendringene og dermed får en dobbel belastning. Videre må utbygging av fornybare energikilder komme lokalbefolkningen til gode gjennom arbeidsplasser og tilgang på energi, samtidig som dette ikke kommer i konflikt med livsgrunnlaget deres. En stor andel av verdens fattige og marginaliserte er småbønder som er utsatt for effektene av klimaendringer. En satsing på naturbaserte løsninger som tilrettelegger for naturlig karbonopptak kan bidra til både fattigdomsreduksjon og betydelige utslippsreduksjoner innen landbrukssektoren globalt.

Grundige konsekvensutredninger, konsultasjoner og høringsrunder på både offisielle og lokale språk, samt samtykke, må ligge til grunn for alle landbaserte prosjekter for fornybar energi, for å sikre at de ikke går på bekostning av lokalbefolkningens rettigheter. Tydelige kompetansekrav må ligge til grunn for alle konsekvensutredninger, både for å ivareta lokalbefolkningens rettigheter og et tilstrekkelig faglig grunnlag for å vurdere naturkonsekvensene.

Internasjonale konvensjoner må ta opp i seg tydelige krav til menneskerettslige og miljømessige aktsomhetsvurderinger. Konvensjonene må tydelig avvise staters rapportering på folkerettsstridig infrastrukturbygging i okkuperte territorier som del av nasjonale klimatiltak, eller som et minimum tydeliggjøre at nasjonale klimatiltak bare kan rapporteres på dersom de finner sted innenfor et lands egne grenser.